

Các chỉ tiêu mới bổ sung về tỷ lệ thất nghiệp của Châu Âu

Tỷ lệ thất nghiệp là thước đo quan trọng được thiết lập để so sánh quốc tế, và đây cũng là chỉ tiêu nhận được sự quan tâm lớn nhất của các nhà hoạch định chính sách, các phương tiện truyền thông và công chúng nói chung.

Khung lực lượng lao động của Tổ chức Lao động quốc tế (ILO) quy định việc phân chia dân số vào ba nhóm dân số hoạt động kinh tế loại trừ lẫn nhau: những người có việc làm, thất nghiệp và không tham gia hoạt động kinh tế.

Chỉ tiêu chính trong khung lực lượng lao động là tỷ lệ thất nghiệp ILO. Liên minh châu Âu (EU) xác định thất nghiệp được sử dụng cho những người thất nghiệp từ 15 đến 74 tuổi là những người:

- không có (bất kỳ) việc làm
- sẵn sàng để bắt đầu công việc trong vòng hai tuần tới
- và tích cực tìm kiếm việc làm tại thời điểm nào đó trong bốn tuần trước.

Thất nghiệp là chỉ tiêu về thị trường lao động được sử dụng rộng rãi nhất, phản ánh phạm vi của cả khía cạnh kinh tế (như sử dụng lao động không đúng mức, chu kỳ kinh doanh) và xã hội (ví dụ, tình trạng không có việc làm, nguy cơ nghèo đói và loại trừ xã hội, v.v). Tuy nhiên, có sự tăng lên rời rạc và đa dạng của thị trường lao động, và mức độ thay đổi rõ ràng đi cùng với nó, thì tỷ lệ thất nghiệp không mô tả đầy đủ tất cả các khía cạnh đó. Vì vậy yêu cầu thống kê bổ sung về tỷ lệ thất nghiệp ILO để đưa ra bức tranh rõ nét, sắc thái hơn về tình trạng thị trường lao động.

Hoạt động hướng tới sự đồng thuận qua hệ thống thống kê Châu Âu

Tranh luận về thông kê bổ sung về tỷ lệ thất nghiệp ILO đã được giới thiệu trong Hệ thống thống kê Châu Âu (ESS) vào cuối năm 2008. ESS có quan hệ đối tác với Thống kê Châu Âu - Eurostat (Văn phòng thống kê của Ủy ban châu Âu), các viện thống kê quốc gia, và các cơ quan nhà nước trong từng quốc gia thành viên của EU đảm trách về phát triển, sản xuất và phổ biến số liệu thống kê Châu Âu.

Đầu năm 2009 ESS đã thành lập một lực lượng đặc nhiệm để nghiên cứu chỉ tiêu bổ sung tỷ lệ thất nghiệp. Lực lượng đặc nhiệm gồm các chuyên gia từ các cơ quan thống kê của chín nước châu Âu, và các tổ chức OECD, ILO, Ngân hàng Trung ương châu Âu và Thống kê Châu Âu.

Tháng 6 năm 2010, một bản báo cáo đã được Lực lượng đặc nhiệm công bố, và đã được thảo luận sâu trong một diễn đàn cấp cao khác của châu Âu, có sự tham gia của tất cả các nước thành viên của ESS. Sau hơn hai năm thảo luận và tạo dựng sự đồng thuận, cuối cùng thỏa thuận ESSwide đã đạt được vào tháng 3 năm 2011 với ba điểm: hài hòa tên gọi, định nghĩa, và đo lường mức độ sử dụng không đầy đủ về sử dụng lao động. Thỏa thuận này là bước đột phá thực sự bởi vì những nỗ lực trước đây của Liên minh châu Âu và các diễn đàn quốc tế không mang lại kết quả rõ ràng trong thực tế.

Ngoài ra, ILO sẽ nghiên cứu các chỉ tiêu bổ sung mới này thông qua thực hiện các cuộc thảo luận để đưa ra các chỉ tiêu bổ sung được tích hợp trong khung đánh giá tình trạng việc làm sửa đổi.

Ba chỉ tiêu mới bổ sung

1. *Người lao động làm công việc một phần thời gian thiếu việc làm* - là những người đang làm việc một phần thời gian gian muốn làm thêm giờ và sẵn sàng làm thêm giờ.

2. *Người đang tìm việc làm nhưng không sẵn sàng làm việc ngay* - là toàn bộ những người không có việc làm và cũng không thất nghiệp, những người thuộc một trong các nhóm sau đây:

- Tích cực tìm kiếm việc làm trong 4 tuần qua, nhưng không sẵn sàng làm việc trong 2 tuần tới
- Không chủ động tìm việc làm trong 4 tuần qua và sẵn sàng làm việc trong 2 tuần tới
- Tìm thấy công việc để bắt đầu dưới 3 tháng nhưng không sẵn sàng làm việc trong 2 tuần tới
- Tìm thấy công việc để bắt đầu trong 3 tháng hoặc hơn.

Những người trong các chỉ tiêu này là những người trong tình huống cụ thể ở ngay sát thị trường lao động. Đây là một tổng thể nhỏ và cá nhân không ở lại lâu dài tại đó. Hơn nửa số người trong tổng thể nhỏ này là những người trẻ. Chủ yếu là sinh viên và những người tìm kiếm công việc đầu tiên của họ.

3. *Những người sẵn sàng làm việc nhưng không tìm được việc làm* - người không có việc làm cũng không thất nghiệp, những người muốn làm việc, sẵn sàng làm việc trong 2 tuần tới nhưng không tìm được việc làm.

Nhóm này gồm phần lớn những người tìm việc thoái chí và những người bị ngăn cản tìm việc làm do hoàn cảnh riêng hoặc hoàn cảnh gia đình. Đây là một nhóm cấu trúc lớn có độ gắn kết không chặt chẽ với thị trường lao động. Tuy nhiên nó rất khác với những người không hoạt động kinh tế khác.

Tổng số người của các nhóm theo các chỉ tiêu 2 và 3 được gọi là Lực lượng lao động bổ sung tiềm

năng (Additional Labour Force - PAF). Những người thuộc PAF không phải là một phần của lực lượng lao động theo tiêu chuẩn, mà chỉ bao gồm những người có việc làm và thất nghiệp (xem Hình 1). Tuy nhiên, lực lượng lao động bổ sung tiềm năng gắn kết chặt chẽ với thị trường lao động hơn những người không hoạt động kinh tế khác.

Đặc điểm của các chỉ tiêu mới

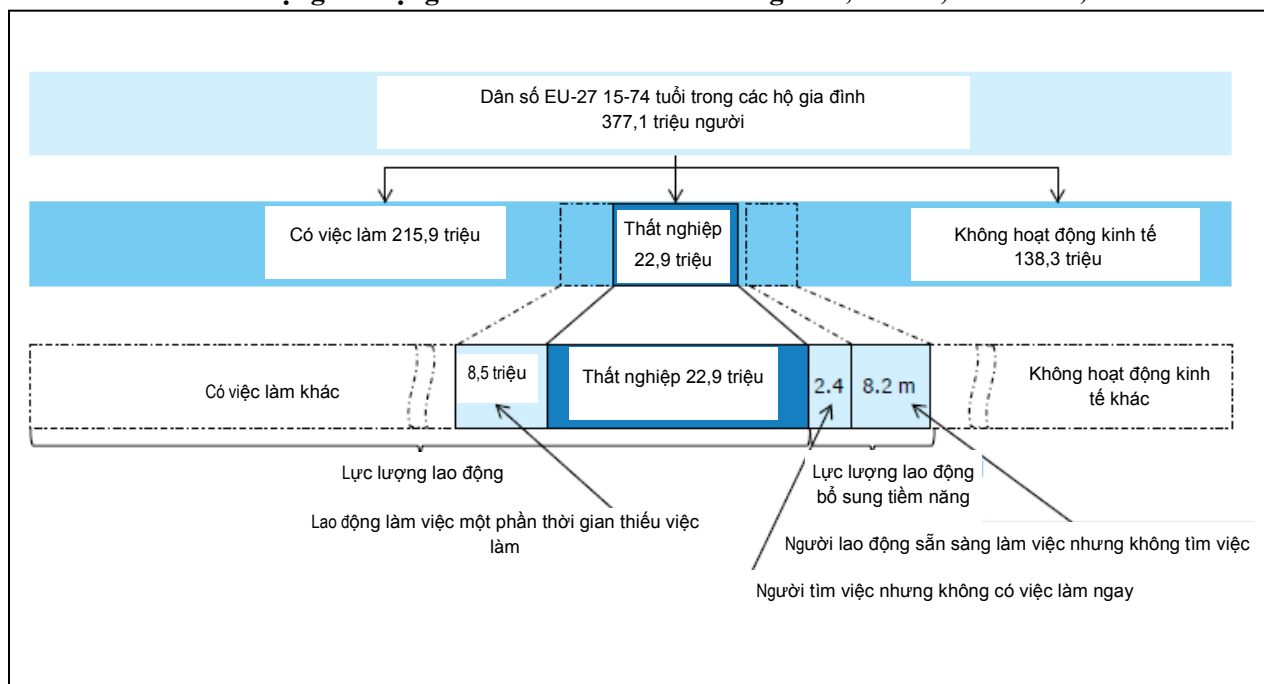
1. Ba chỉ tiêu bổ sung không thay thế và cũng không hoài nghi tiêu chuẩn hiện đang sử dụng cho thống kê thất nghiệp, tức là định nghĩa tỷ lệ thất nghiệp ILO. Tỷ lệ thất nghiệp của ILO vẫn là tiêu chuẩn và chỉ tiêu chủ đạo.

2. Các chỉ tiêu mới được tích hợp vào ba phân loại của khung tình trạng việc làm của ILO theo các nhóm nhỏ hơn của nhóm dân số có việc làm và dân số không hoạt động kinh tế. Việc phân nhóm này cho phép có những phân tích mới.

3. Các chỉ tiêu mới bổ sung nắm bắt được những người trong tình trạng của sự gắn bó với thị trường lao động giữa ba tiêu chuẩn về tình trạng lao động của ILO. Những người thiếu việc làm gắn bó với thị trường lao động ít hơn so với những người có việc làm, nhưng nhiều hơn so với những người thất nghiệp. Ví dụ, những làm công việc một phần thời gian thiếu giờ làm việc ít hơn và có nguy cơ mất việc cao hơn những người có việc làm khác. Về vai trò của họ, những người thuộc lực lượng lao động bổ sung tiềm năng gắn bó với thị trường lao động ít hơn những người thất nghiệp, nhưng cao hơn những người không hoạt động kinh tế khác.

4. Cuối cùng là lợi ích thực tế, các chỉ tiêu mới có thể được tính toán trên cơ sở số liệu thống kê về điều tra lao động việc làm hiện có của EU, và các kết quả đã được sản xuất trong thời gian qua; mặc dù có sự gián đoạn về dãy số thời gian. Việc tính toán định kỳ có thể theo quý và theo năm.

Hình 1. Tình trạng lao động và các chỉ tiêu mới bổ sung ILO, EU-27, 15-74 tuổi, 2010

Các vấn đề phương pháp chính được phát hiện

Các chỉ tiêu mới được thoả thuận sau các cuộc thảo luận về chuyên môn sôi nổi. Một số vấn đề phương pháp luận đã được phát hiện và tranh luận. Sự đồng thuận không phải lúc nào cũng đạt được, và những vấn đề dưới đây cần được đề cập cụ thể.

- Thiếu việc làm của người lao động làm việc *toàn thời gian*. Tiêu chuẩn chính của thiếu việc làm là sẵn sàng làm thêm giờ và có khả năng để làm như vậy. Tuy nhiên những người làm việc một phần thời gian đáp ứng những tiêu chí đó dường như có những đặc điểm rất khác với những người làm việc toàn thời gian thiếu việc làm: những người làm việc một phần thời gian giống như những người làm việc một phần thời gian không tự nguyện. Trong khi đó, những người làm việc toàn thời gian thiếu việc làm có thể được xem là có thu nhập không đủ mặc dù họ làm nhiều giờ. Trong thảo luận ESS có những người ủng hộ tập trung vào những người làm việc một phần thời gian và việc đo lường toàn diện về sử dụng lao động không đầy đủ trong những người làm việc trọn ngày hoặc trọn tuần. Vấn đề

khác là người lao động làm việc toàn thời gian thiếu việc làm có đặc điểm muốn làm thêm rất ít giờ: ví dụ, tại EU trong năm 2010, số người lao động làm việc toàn thời gian thiếu việc làm bằng 110% của số người lao động làm việc một phần thời gian, nhưng số lượng giờ của người lao động thiếu việc làm toàn thời gian muốn làm thêm giờ chỉ chiếm 55% số lượng giờ người lao động làm việc một phần thời gian mong muốn làm thêm. Điều này gợi ý là các số đo tương đương toàn thời gian hoặc khối lượng giờ sử dụng không đúng mức có thể phù hợp hơn với những người làm việc toàn thời gian. Cách tiếp cận này tạo ra các vấn đề khác của sự hợp nhất với tình trạng lao động, vì đơn vị thống kê tương đương của toàn thời gian hoặc giờ không còn là cá biệt. Cuối cùng, là thoả thuận các nước quan tâm đến số lượng người làm việc toàn thời gian thiếu giờ có thể khai báo trên cơ sở tự nguyện.

- *Tên chỉ tiêu*. Các tên chỉ tiêu chưa có được sự chấp thuận đầy đủ. Do vậy cần tiếp tục tìm kiếm để có được tên chỉ tiêu xác đáng. Hy vọng rằng tên gọi các

chỉ tiêu phù hợp hơn sẽ nảy sinh trong thời gian người sử dụng và các phương tiện truyền thông đưa các chỉ số vào sử dụng. Yêu cầu tên gọi phù hợp hơn với các chỉ tiêu theo tập hợp, hiện đang sử dụng tên gọi là “các chỉ tiêu bổ sung” vì trong thực tế đây không phải là tên riêng.

- *Mẫu số để công bố.* Điểm gây tranh luận nhiều nhất, không phải là định nghĩa hoặc tên chỉ tiêu mà là mẫu số để công bố các chỉ tiêu dưới dạng tương đối, tức là việc lựa chọn để công bố chúng theo phần hay tỷ lệ. Tuy nhiên, chưa có được sự đồng thuận ở điểm này trong bất kỳ diễn đàn nào đã thảo luận. Vấn đề này gây nhiều tranh cãi vì nó xác định chủ yếu việc truyền thông đến những người sử dụng, cụ thể là độ lớn quan sát được của hiện tượng được đo bằng các chỉ tiêu, cho dù chúng được biểu thị là các chỉ tiêu độc lập hoặc là các yếu tố cấu thành của một thước đo bao quát toàn bộ việc sử dụng lao động không đầy đủ, hay tổng số thất nghiệp và các chỉ số mới có được nhân mạnh hay không (ví dụ như nếu tất cả chúng đều có cùng mẫu số). Các mẫu số cũng xác định cách tiếp cận để phân tích, ví dụ như vấn đề hoàn toàn khác nếu một nhóm mục tiêu cụ thể được biểu thị theo tỷ lệ phần trăm của lực lượng lao động hoặc theo tỷ lệ phần trăm của dân số không hoạt động kinh tế.

Các mẫu số của chỉ tiêu thất nghiệp được đưa ra để thảo luận gồm có: dân số trong độ tuổi lao động; lực lượng lao động (dân số hoạt động kinh tế); lực lượng lao động mở rộng (lực lượng lao động cộng với lực lượng lao động bổ sung tiềm năng); những người làm việc một phần thời gian, việc làm (dành cho thiếu việc làm); và dân số không hoạt động kinh tế (dành cho lực lượng lao động bổ sung tiềm năng). Không có thỏa thuận chung cuối cùng về điểm này, gợi ý là không có giải pháp tốt nhất.

Eurostat quyết định công bố cả ba chỉ tiêu bổ sung mới đều chia theo lực lượng lao động, tức là có cùng mẫu số với tỷ lệ thất nghiệp.

Công bố số liệu

Eurostat và một số cơ quan thống kê quốc gia châu Âu phối hợp ra thông cáo báo chí vào ngày 10/11/ 2011. Eurostat công bố số liệu theo năm cho năm 2010 và các năm trước đó, có chia theo giới tính, nhóm tuổi chủ yếu, trình độ học vấn đạt được và quốc tịch. Trong tương lai, Eurostat sẽ sắp xếp hợp lý các chỉ tiêu mới trong công bố số liệu hàng năm về điều tra lực lượng lao động. Số liệu năm 2011 dự kiến công bố vào ngày 19 tháng 4 năm 2012. Công bố số liệu hàng quý sẽ được xem xét ở giai đoạn sau.

Thống kê tập trung “8,5 triệu người làm công việc bán thời gian của EU27 thiếu việc làm năm 2010”, có tại địa chỉ:

http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/product_details/publication?p_product_code=KS-SF-11-056

Thống kê tập trung “Các số đo mới về sự gắn kết với thị trường lao động”, có tại địa chỉ:

http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/product_details/publication?p_product_code=KS-SF-11-057.

Dữ liệu miễn phí trong cơ sở dữ liệu trực tuyến của Eurostat có tại địa chỉ:

http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/statistics/search_database

Nguyễn Thái Hà (dịch)

Nguồn: New European Indicators to Supplement the Unemployment Rate
THE STATISTICS NEWSLETTER - OECD - Issue No. 55,
March